

Contenti

1. D. Hülseman Refut. got. Cal. num. Mysterium S. Trinit.
et Divinitatis Christi ex solo Veter. Testam. possit evinci
et omni ej. temporis, fidelibus ad salutem creditu. fuerit necessarium.
2. D. Hülsemannij Myster. außblind Calixtinischer göttl. Trinität.
3. Gegen Calixti Veraptrachtung auf D. Wellerij pfr. an die
H. S. P. in Bremen.
4. Judicium de Calixtino desiderio et studio faciendae con-
cordiae Ecclesiasticae.
5. Hülsemana dindorlogung der Calvinischen Relation vom
Colloquio zu Thorn.
6. D. Abrah. Calovij notiger abloßung etlicher injurien, auf
Lappi, damit Calixt. Calvin. angehen. Adolten 1651.
7. D. Job. Wellerij Erste Prob Calixtinischer im Druck außsprung
Wanderwortung. in Marburg.
8. Nulman Mysterium fraudis et:
9. D. Scharffij Responso Georgio Calixto reddita et usq. acerbis scriptis
opposita.
10. Appendix Responso ad acerbum D. G. Calixti scriptum.
11. Anshelmij Janfonij judicium peripateticum sive Ereolus.
12. H. Oswaldij Stumpffij Epistola Exegetica ad D. Scharffij.
13. Epistola exegetica H. Oswaldij Stumpffij etiam ad quam ad
D. Scharffij scriptis Examen.
14. Extract des Herren Eines Politicij an D. G. Calixt. Franckh
die Thritigkeit zu schreiben D. G. Calixto zu Helmstadt 20. andern
Theologen in Bremen.
15. D. Fitiij Relation an die Calixt. im hochl. h. Verh. halten
nach der die papistische Verleumdung 57
16. Programma in funere D. Georgij Calixtj.

4.

PRÆCLARISSIMI CUIUSDAM
THEOLOGI LUTHERANI

JUDICIUM

DE

CALIXTINO DESIDERIO
ET STUDIO SARCIENDÆ CON-
CORDIÆ ECCLESIASTICÆ,

BONO ANIMO PUBLICÆ LUCI
EXPOSITUM,

FREIBERGÆ.

Typis & impensis GEORGI BEUTHERI.

JUDICIUM DE CALIXTINO DESIDERIO

& Studio Sarcindæ Concordiæ Ecclesiasticæ,

hoc mense in lucem edito,

I.

Desiderium Calixtinum, prout in Theſibus istis exprimitur, erroneum est, scandalosum, & noxium. Erroneum: quia à sufficientia cogniti Symboli Apostolici, si nullus conceptus alius cointret intellectum & assensum Idiote, infert ad impunitatem & licentiam asserendi vel etiam negandi quævis alia dogmata, Symboli illius verbis non expressa, th. 12 & 22. qualis collectio planè vitiosa est. Non sequitur n. Cujus dogmatis ignorantia innoxia est, ejus affirmatio vel negatio indifferens est. Prius dicit nudam absentiam cognitionis, quando nulla urget formido oppositi aut diversi dogmatis: Alterum dicit vitium & corruptelam cognitionis, quando pravum dogma, oppositum, aut diversum à vero, jam imbibitum est. Multa impunè ignorantur, quæ cognita non perinde licet affirmare vel negare. Ignoret Laicus, Christum natum esse sub Imperio Augusti Caesaris, non a. neget.

Scandalosum: quia Christum, Apostolos, & omnem retro Ecclesiam injustitiæ postulat, quòd à communionem regni Cœlestis excluderunt eos, qui vel unum
de

de minimis codice sacro assertis negaverint, vel de
negatis affirmaverint: Matt. V, 18. Quicumq;
solverit vel unum apicem de hisce, quæ in lege ex-
tant, minimus erit in regno cœlorum. Solvendi
a. verbum, notare b. l. non solum violationem, quæ
moribus & factis, sed illam quoq;, quæ falsâ interpre-
tatione fit, ex parallelis constat Joh. X, 35: quando
judices seculares filii DEI dicuntur, non solvitur
Scriptura, &c. Tim. VI, 3, 5. II. Joh. V, 1. Ita Act.
XV, & Gal. V, inter Apostolos & Pseudo Apostolos
non controvertebatur de veritate, necessitate, & uti-
litate satisfactionis Christi, sed tantum de coadmit-
tendâ circumcissionis & legis Mosaicæ observantiâ.
Et excludebantur tamen à communione gratiæ & glo-
riæ divinæ, qui juxta & præter solam fidem in Christi
satisfactionem, etiam legis observantiam coadmit-
tendam censebant: Christum amisistis, gratiâ ex-
cidistis, &c. Modicum erroris (fermenti) fermentat
totam massam: Qui turbat vos, reportabit con-
demnationem, &c. Gal. V, 2, 4, 7, 8, 9, 10. At hi
omnia & singulara tamen habebant, quæ Symboli Apostolici
literâ continentur. Conferantur Catalogi omnium
hereticorum, apud Philastrium, Epiphanium, Au-
gustinum, Theodoretum, Damascenum, Leon-
tium, Photium, &c. & elucescet, plerosq;, ab omni
Ecclesia pro hereticis habitos, provocasse ad literam
Symboli Apostolici, idq;, per omnia, juxta literam illic

contenta, ratihabuisse: Et pro hæreticis tamen fuisse habitos & damnatos ob affirmata vel negata dogmata Symboli illius verbis non definita. Etiam Socinus in libro, Quod regni Poloniae, &c. Jonas Slichtingus in notis ad Symbolum Apostolicum Anno 1642 editis. Anonymus Socinianus in libello de pace & concordia Ecclesie, c. 2. Remonstrantes in præfatione Apologiae suae, nec non præfatione Responsionis suae ad Specimina Leidenfium. Isaacus Foëclerus anno M DC XLIII ad Socinianos prolapsus, in Sophronismo anno 1642 edito, aliq; eius sectæ jurant: Se præcisè inhærerere literæ Symboli Apostolici: Hoc unum egre ferunt, quòd in dogmatis Symbolo non expressis, affirmandi vel negandi licentia illis denegatur: Nunquid propterea absolvendi sunt ab hæresi?

Propterea Noxium quoq; est Calixti desiderium, quia hos Sectarios omnes confirmat in errore concepto, tanquam solius Symboli apprehensio eos absolvat ab omni noxa errorum, quos præter & extra Symboli literam defensant, & eorum affirmatio & negatio pro indifferentibus habenda sit, th. 3, 4, 5, 10, 12, 22. Ac præterea facit hypocritas, dupondios, Ecebolios, ut aut prolabantur ab unâ Sectâ ad aliam, aut persuadeantur, se posse virtuali communionem adherere huic sectæ, & actuali communionem adherere alteri sectæ ex Calixtino consilio th. V & VII. Idiotis porrò & Laicis eximit zelum & ardorem proficiendi & perseverandi
in ve-

in veritate, eosq; in presentissimum exitii discrimen adducit: Quum n. Demon neminem credentium sine suggestione rationum dubitandi dimittat, qui Protoplastis tam claram, tam expressam præcepti divini literam dubiam fecit; Gen. III; nec fingi possit ullus Catechumenus, cui non surrepat aliquando cogitatio circa interpretationem Symboli, v. gr. Num passio Christi, de qua secundus Articulus agit, exemplaris tantum, an verè satisfactoria pro humani generis, adeoq; & meis peccatis sit? Hunc Scrupulum eximit additio facta in Symbolo Nicæno: Qui propter nos homines, & propter nostram salutem descendit, &c. Quis autem mercatorum aut opificum curabit ista, si omnis opinio extra literam Symboli Apostolici impunis est & indemnis? Laicus autem si decedat in errore de Passione Christi exemplari tantum, annon anime incurret exitium? Væ autem qui dicitis bonum malum, & malum bonum, qui miscetis cum luce tenebras! Jes. VI, Cor. VI.

II. Adjectivum (Ecclesiasticæ) quando de concordia Ecclesiasticâ queritur, sumitur vel qualitative tantum, de concordia in dogmatibus Ecclesiasticis, vel qualitative & subjective simul, de concordia inter Ecclesias, circa dogmata religionem Christianam attinentia. Posterior sensus præcipuus & prædominans est, ac proinde extra oleas, quicquid initio desiderii Calixtini de Infidelibus, de Turcis & Judæis cum Christianâ fide conciliandis præmittitur. III, De

III. De cœtibus Pontificiorum, Calvinianorum, Arianorum &c. prædicatur vox Ecclesiæ, non propriè, sed analogicè, intuitu paucorum Orthodoxorum in illis cœtibus corpore quidem degentium, sed ignorantium capitales errores, Apoc. 2, 24. Et actuali consensu convenientium cum Orthodoxa Christi Ecclesiâ, in omnibus iis, quæ norunt esse divinæ revelationis, & necessitatis ad salutem obtinendam.

IV. Norma, juxta quam illarum sectarum partes & affectus pro filiis DEI censerentur, nempe solum Symbolum Apostolicum, Thees. 3, 8, 22, insufficientis est & inadequata. Probabile est enim, esse cognitum illarum partium affectis, saltem in Romano Imperio: non solum in quibus præcipuè dissentiant ab Orthodoxis Lutheranis, sed etiam ab aliis, & adherere v. gr. Pontificios suæ doctrinæ quæ tali, & quatenus Lutheranis opposita est; Calvinianos suæ doctrinæ quæ tali, & quatenus iisdem Lutheranis opposita est. At longè alia ab his, & dispar ratio est præscorum Martyrum, qui ex Laicorum cœtu coronam illam meriti sunt, & de rebus fidei nihil præter id, quod Symbolo Apostolico continetur, cognitum habuisse feruntur. His n. præter & extra Symbolum nihil de aliis circa scripturarum interpretationem controversis, notum fuit, neq; cognitio eorum ad plura dogmata se diffudit, quàm ad sola ea, quæ Symbolo Apostolorum expresse continebantur: Ergo neq; Calvinianis, neq;
Ponti-

Pontificiis, neq; ullis aliis hereticis opinionibus extra
& præter Symbolum introductis imbuti erant: Laici
autem harum Sectarum sunt imbuti erroribus circa
alia dogmata, Symboli contextu non expressa. Labo-
rat igitur Calixti illatio ignoratione elenchi, quando
à sufficientiâ dogmatum in Symbolo Apostolico expresse
extantium, infert ad disparatum: nempe ad licen-
tiam, ad libertatem, ad impunitatem & indemnita-
tem errorum & dogmatum hereticorum, Symboli
Apostolici verbis directò quidem non repugnantium,
repugnantium tamen expresso DEI verbo, ut: DEUM
irritare homines ad peccandum: Imagines esse
adorandas: Satisfieri pro peccatis commissis per
actiones & passiones pœnitentium, &c.

V. Insignis committitur paralogismus equipa-
ratione requisitorum à Catechumenis olim baptisan-
dis, & requisitorum ab Orthodoxis de heresi suspectis,
aut ab heresi ad Catholicam Ecclesiam redeuntibus.
Catechumeni discernebantur professione solius Sym-
boli Apostolici à Paganis, idolorum cultoribus, non ab
hereticis à fide Ecclesiæ prolapsis. Inferre igitur Ca-
lixto modo: Quantum sufficit ad discernendum
Christianum à Pagano, tantum etiam sufficit ad dis-
cernendum Orthodoxum ab heretico, tam insicetum
& incongruum est, ac si dicas: Quantum sufficit ad
discernendum animal à lapide, tantum sufficit ad dis-
cernendum bovem ab asino, hominem à simiâ, &c.

VI. Si

VI. Si testimonium veteris Ecclesie tanti facimus, nulla unquam aut usquam Ecclesia solius Symboli Apostolici professionē habuit pro nota discretivā Orthodoxi ab heretico, sed tantum pro nota discretivā Christiani à Pagano. Sabelliani, Ariani, Macedoniani, Nestoriani, Donatistæ & pessima quæq; factio hereticorum, Imperiali lege Theodosii, Gratiani, Honorii, Arcadii, Martiani, &c. proscriptorum semper provocavit ad consensum cum Symbolo Apostolico: Sed eiekti fuerunt tales per oppositam legem Christi Matt. V. Si quis solverit unum de minimis his, &c. Gal. V. Christum amisistis, qui fidem & circumcisionem correquiritis. Rom. XVI, 17. Observate auctores dissidiorum & scandalorum contra doctrinam, quam accepistis, & declinate ab eis: Iren. L. III. C. IX: Omnes hæreses DEUM UNUM dicunt, unum Dominum JESUM Christum &c. Sed per sententiam verbum hoc immutant. August. C. 1. L. de fide & Symbolo: Sub istis paucis in Symbolo constitutis, pleriq; hæretici venena sua occultare conati sunt; quibus restitit & resistit divina misericordia per Spirituales viros, qui Catholicam fidem NON TANTUM in illis verbis accipere & credere, sed etiam Domino revelante intelligere atq; cognoscere meruerunt, &c. Etiam Nicenum Symbolum, Apostolico luculentius, approbavit Macedonius, eoq; seduxit Liberium Romanum Episcopum, ut postea ad Arianos

*Arianos transfret, ap. Socrat. l. 4, c. 12. Approbavit
juxta literam Arius ipse, eòq; toti Orbi imposuit: ap.
Ruffin. l. 1, c. x. Eusebius Nicomediensis atq; The-
ognis Nicænus, Episcopi, approbatione solius literæ
Symboli Nicæni, universum Orbem Arianismo infe-
cerunt, ap. Socrat. l. 1, c. 8, 14 & 23. B. Augustinus,
postquam libro de Heresibus, **XXCII** hereses confu-
tasset, quarum pleræq; in gratiam Christi minus inju-
rie sunt, atq; Papistarum & Calvinistarum capitalia
dogmata, in Epilogo illius Libri sic perorat: Omnis
itaq; Christianus Catholicus ista (de **LXXVIII**
hæresib. commemorata) non debet credere: Sed
NON OMNIS qui ista non credit, consequenter
debet se Christianum Catholicum jam putare vel
dicere. Possunt enim & hæreses aliæ, quæ in hoc
opere nostro commemoratæ non sunt, vel esse, vel
fieri: Quarum aliquam Quisquis tenuerit, Chri-
stianus Catholicus non erit. Epiphanius heresi
LXXVII, quam Dimeritarum, sive Apollinarista-
rum vocat, primò deplorat lapsum Apollinaris Laodi-
ceni Episcopi, fidem Nicænam integram quidem
confitentis, Christosq; corpus & animam rationalem
tribuentis, sed pro discursu & mente divinitatem ra-
tiocinandi officio fungi sentientis. Eum appellat
πρεσβύτερον καὶ σεμνοπρεπῆ, τὸν αἰεὶ ἡμῶν καὶ πάντων ὁρθοδόξοις, καὶ
τῷ μακαρίῳ Πάτρι Ἀθανασίῳ ἀγαπητὸν: qui exilium
etiam sustinuerit, quòd Arianis assentiri nollet, ex*

B

invi-

invidiâ tamen & pervicacia in hunc errorem pro-
lapsum.

Et de errore ipso inquit: Nisi hac de re fuisset
excitata disputatio, simplicissimum quiddam erat.
Quam enim utilitatem mundus ex hac novitate
sensit? Nunquid salutis nostræ via expeditior
hâc novitate facta est? Mox insit: Quicumq; non
modo hac in parte, sed vel in levissimâ aliquâ veri-
tatem lædit, fidem is ejurasse censebitur: quippe
ne in minimo quidem à veritatis viâ licet deflecte-
re. Nullus unquam ex veteribus illud asseruit:
non Propheta, non Apostolus, non Evangelista,
non interpretum aliquis, qui ad nostrum usq;
tempus extiterunt, à quo Sophistica illa & cavil-
latoria vox ex Eruditissimi illius hominis ore pro-
cessit. Non enim mediocrem literarum scientiam
fuerat ille consecutus: Cum & humanioribus
Græcisq; disciplinis esset excultus: & Dialecticam
ac Sophisticam artem imprimis calleret. Esset
idem præcipuâ gravitate præditus, imò verò & Or-
thodoxis omnibus, antequam illiusmodi dogma
proponeret, longè charissimus. Initio hæreseos
ait de Apollinare hoc: Cùm primùm nonnulli ex
discipulis ejus nobis ista narrarent, fidem non ha-
bebamus, neq; verò simile putabamus, à Tanto viro
errorem ejusmodi profectum: Itaq; nonnullâ
adhuc meliorum spe patienter expectavimus, do-
nec

nec rem omnem accuratè cognovimus. Dicebamus enim: Discipulos illius, qui ad Nos ventitabant, quum ea minimè caperent, quæ ab Erudito illo ac sapiente Viro præceptore suo, abstrusa ac recondita proferrentur, ejusmodi commenta finxisse sibi, quæ ab illo nunquam didicerant. Præsertim, cum multa inter illos, qui Nos adibant, opinionum varietas esset.

Quàm hæc quadrent in Calixtinas novitates, perspectum habent illi, qui à proximis XXX annis in Orthodoxis Germania Scholis docuerunt, vel etiam ad Docentium pedes confederunt.

VII. *Ipsi Sectarii, Romanenses & Genevenses, improbant & detestantur illam ampliationem & laxationem communionis Ecclesiasticæ. Moguntini in Anatomia Calixtinâ, & Irenico adversus Calixtum ante quadriennium editis, aliquoties protestantur, quomodo etiam Bellarm. protestatur III, de Laicis cap. 19, ubi Vicelii, Cassandri, aliorumq; Mediatorum conatus exagitat: se nec iota, nec apicem remisuros de Concilii Tridentini decretis, neq; laturos in cœtibus suis ullum, qui vel minimo signo ostendat, se istis per omnia addictum non esse. De terris (ajunt Iren. l. 1. c. 10. p. 139.) & regionibus, de juribus imperiorum & regnorum, imò etiam de bonis Ecclesiæ temporalibus transactionem, licet damnosam, concoquere possunt Catholici; In dogmatibus*

fidei semel definitis non possunt: Sed cum Gelasio Papâ, condescensionem petentes hæreticos explodunt, &c. *Et in singulis ferè paginis Calixti postulatam de normâ affirmantium vel negantium restringendâ ad solius Symboli Apostolici literam, exagitant tanquam commentum Chimæricum, Babelicum, Atheisticum, Machiavellisticum, Pseudopoliticum, Libertinicum, &c. Imprimis § 5 cap. 1. An præter Symboli Articulos nihil sit necessario credendum, nec cognoscendum explicitè? Et § XL. An ad Ecclesiam Christi & populum Deo dilectum pertineant omnes, qui Symbolum Apostolicum simpliciter ceciderint? cuius questionis affirmationem ajunt esse Nefariam & pestilentissimam hæresin, imò Matrem & Nutricem omnium execrabilium errorum.*

Josephus Hallus Exoniensis in Anglia Episcopus, capiti quarto Romæ irreconciliabilis hoc argumentum præscripsit: Quàm non sufficiat unius ejusdemq; Symboli Confessio ad conciliationem cum parte Romana. Amandus Polanus Syntagm. l. 9. c. 27. Confessioni veritatis adjuncta debet etiam esse Anathematizatio impiorum dogmatum: Tunc enim demùm fructuosissimè doctrina vera defenditur, quando etiam à Sectatoribus ejus opinio falsa damnatur. Lambertus Danaeus in Aug. de Hæres. c. 72. Rhetorici ab aliis Lamperiani dicuntur

cuntur, qui liberam cuiq; esse debere religionis,
quam velit & quam veram putet, professionem
docent. Relegantur actitata annis 1615, 1616, 1617
seqq. inter Calvinistas & Remonstrantes Batavos:
His jurantibus non solum in Symbola Oecumenica,
sed in Catechesin quoq; Heidelbergensem juxta literam
intellectam, obtestantibus juxta & orantibus ac sup-
plicantibus, ne ejicerentur communione Ecclesiasticâ
cum Calvinistis, neq; cœtus separati agerentur; sed
nihil obtinuerunt. De quo repudio legenda est historia
Batava Baudartii. Historia Ecclesiastica Remon-
strantium Idiome Batavo edita. Liber alius anno
1618 Amsterodami editus: **Van de onderlinge Ver-
droegsamheit** i.e. de mutuâ tolerantia Calvinista-
rum & Remonstrantium in cœtibus sacris. Et deniq;
Hugonis Grotii Apologia, Parisiis anno 1622 edita
Capp. 4 & 9. Versatur præfens & recens exemplum
ob universi Orbis oculos in Gallis & Belgio, dum eji-
ciuntur ex Scholis & cœtibus Hugonottorum Amy-
raldistæ, ob assertam hypotheticam universalem be-
nevolentiam Dei erga omnes homines lapsos: sub qua
tamen hypotheticâ extensione benevolentie divine,
nempe, si omnes homines hoc possent & vellent
credere: Amyraldus & Socii non subsumunt affir-
matè sed negativè: & consentiunt ex asse cum Hugo-
nottis, quòd Deus absolutè, quia sic placet, nolit
dare omnibus & singulis istam facultatem, ut pos-
sint

sint credere beneficium illud, sub hypothese pro-
positum. Et negant tamen omnes Doctores Batavi,
negant Hugonotta omnes, posse has sententias conci-
liari: negant posse Amyraldi doctrinam tolerari.
Rivetus in prefat. Vindiciarum posthumarum Span-
hemii, & Spanhemius ipse in Epistola ad Cottie-
rum de hoc unico argumento conscripta, Annon con-
ciliari possit hæc propositio conditionalis affirmativa:
DEUS vult omnes homines salvos fieri: Christus
pro omnibus mortuus est, si omnes hoc credere
possint aut velint, etc. cum hæc assumptione categoricè
negativâ: At DEUS absolutè, quia sic placet, non
vult, ut omnes homines hoc possint aut velint
credere? Negat Spanhemius has propositiones posse
conciliari: negat Majorem posse tolerari: Esse enim
illusoriam & ludificatoriam, æq; atq; hanc: Ille Em-
piricus vult omnibus cæcis visum restituere, si
omnes videre possint.

Itaq; applaudunt quidem Pontificii & Calvi-
niani Calixtine liberalitati, quòd sub literali appro-
batione solius Symboli Apostolici, ipsos in communio-
nem Ecclesiasticam admittere velit; sed mutuam &
reciprocam admissionem Calixti sub eadem conditione
in sue sectæ communionem, palàm ipsi denegant.
Quale verò ex hisce præmissis orietur consecrarium
Politicum? Hoc videlicet, ut Principes & Magistra-
tus Augustanam Confess. profitentes in odium apud
plebem

plebem adducantur, quòd Sectarios quosq; in communione Ecclesiarum & Provinciarum suarum nolint admittere, sub approbatione verbali solius Symboli Apostolici: Quùm tamen Sectarii ipsi, tam Calviniani quàm Pontificii detrectent admittere Aug. Confessionis Affectas in societatem & communionem suorum, sacrorum, nisi & doctrinam totam & ritus omnes Pontificiorum vel Calvinianorum approbent. Hoc est quòd Principes Germaniæ Calixto acceptum referant.

VIII. In ipsâ porrò thesium Calixtinarum pertractatione multa falsa sunt, & aüsser sive male coherentia.

Non certum, sed falsissimum est, quòd thesi 3 & 4 dicitur: Eos omnes & singulos, qui sic comparati sunt, veluti illic describuntur, haberi à Deo pro filiis, & ad hereditatem regni cœlestis admitteudos esse, nisi addatur hæc clausula: (Nec ulli alii dogmati revelationi divine contrario, & Symboli Apostolici literâ non expresso adstipulentur: neq; contra conscientiam melioris & verioris, facti & moribus in erroneum dogma consentiant.) Ubi enim alterutrum ex his adest vel committitur, solvitur lex divina Matt. V, & solvens rejicitur à regno gratiæ & gloriæ. v. gr. Collocat eos cœlo Calixtus th. 4. qui Eucharistia fruuntur, prout datur: Et th. tamen 6. concedit: Eum, qui persuasus est, se teneri mandato

mandato divino, ad sumendum utramq; Eucharistiae speciem, non posse illasâ conscientiam contentum esse specie unâ. Igitur, inquam, si ledit conscientiam sumendo unam speciem: peccatum mortale committit & salute excidit.

At in literâ Symboli Apostolici nihil tale definitum est: Unde apparet, sufficientiam acceptati Symboli Apostolici sumendam esse cum exclusione omnis alterius erroris & phantasia de ullo dogmate religionem attinente. Cujusmodi hypothesis de Calvinianis aut Papanis Rusticis in Germania, inter febricitantium somnia & rationis entia releganda est: Existere videlicet in Rom. Imperio, pro cuius tranquillatione Calixtinae vigiliae excubant, homines, secta Calvinii aut Romanensi imbutos, quorum intellectum nihil aliud subeat, quam quod solâ Apostolici Symboli literâ expressum est. Qui silvas Hercynias egressi non sunt, pascant se febrilibus hisce phantasmatis: ne querant autem suis deliriis suffragia apud exteros. Nusquam in Germania reperies Calvinianum Rusticum, quin persuasus sit, se non accipere in Eucharistiâ ipsâ substantiam Physicam corporis & sanguinis Christi, ore corporis. Nusquam Papanum Rusticum, quin opinionem habeat de facultate cuiusdam Sancti, ad opitulandum indigentiae suae corporali & spiritali. At hi conceptus mentis, sunt conceptus de objectis Symbolo Apostolico non comprehensis: Eruntne propterea indemnes & innoxii? IX. In-

IX. *Insufficiens est & falsum, quod eadem thesi dicitur: Eos, qui de Trinitate illa credunt, que à Photinianis negari Calixtus dixerat, Quiq; credunt, se non propriis meritis, sed virtute & merito passionis Christi peccatorum remissionem consecuturos, &c. à Deo filios haberi. Addendum enim est, ut credant: se SOLA virtute & merito passionis Christi, sine accessione suorummet meritorum, non solum peccatorum remissionem, sed ipsam etiam BEATITUDINEM ÆTERNAM acquiruturos, juxta Act. XV, 10, 11. Ubi totum *σωτηριαν*, soli fidei adscribitur. Tota beatitudo acquiritur solâ fide sine operibus Rom. IV, 6, 7 seqq. Qui opera sua etiam post fidem facta, hoc sine addunt, ut hisce cum Christi operibus conjunctis, beatitudinem consequantur, amittunt Christum, excidunt gratiâ. Gal. V. Calixtus autem & Horneius in Dissp. suis sola merita de condigno excludunt à concursu cum meritis Christi, non meritum de congruo.*

X. *Eadem thesi incongruè allegatur dictum Apostoli 1 Joh. 2: qui odit fratrem suum, &c. Neq; enim ullus Idololatrarum odio habendus est; Versatur autem in questione: Quis fratris loco veniat? Ergo non supponendum erat id tanquam concessum, fratris nomine venire etiam heterodoxum in cœtu Pontificiorum, Calvinistarum &c. actu, corpore, & affectu communicantem.*

C

XI. Quod

XI. Quod thesi 5 & 10. de virtuali & interna
communione illius hominis cum Ecclesia dicitur,
qui actuali tamen & externa communione heretico-
rum religiosi coetibus adheret, id Sententia Christi
plane contrariatur: Qui non est mecum, contra
me est, & qui mecum non colligit, dispergit Luc.
XI. Qui unum corpus mysticum in Ecclesia constitue-
re cupiunt, eos oportet de uno pane visibili, & ex-
trinseco etiam ritu in templis Orthodoxis, non in
Idoleis participare: Non possunt simul partici-
pare de mensa Christi & de mensa Idolorum. In-
terna autem & virtualis communio cum Ecclesia,
non presumitur de evidenti & manifestaria commu-
nionem inter heterodoxos: 1 Cor. X, 17, 18 seqq. De
Ecclesia conservata in Papatu ante Lutherum, & fi-
delibus hodieq; in coetu Calviniano degentibus, quo-
rum intuitu prefatio Libri Concordiae integros coetus
& Ecclesias se damnare nolle protestatur: (Etsi
Helmstadiani illa aetate omnes & singulos Laicos una
cum Doctoribus suis de plano condemnandos & Sata-
ne tradendos postularent, apud Holsp. Concord.
cap. 45, fol. 246. Hutter. pag. 1068 seqq.) longe
alia ratio est. Fidelibus in Papatu non solum ea fuere
cognita, quae exprimuntur sola litera Symboli Aposto-
lici, sed etiam doctrina de merito Christi, sive morte
Christi satisfactoria & meritoria: de effectu Bapti-
smi & Coenae, de quibus nihil est in litera Symboli
Aposto-

*Apostolici. His fulcris fiducia & salus illorum niteba-
tur. Errores capitales aut ignorabant, Apoc. II, 24;
aut cum gemitu improbabant, Ezech. IX, 4. Apoc.
VII, 3. Missam & processiones frequentabant ad eum
modum, quo Naaman conversus Idoleum Regis sui,
II Reg. V. De Calvinianorum autem Laicis obser-
vandum est, (1) restringi suspensionem sententiae con-
demnatoriae ad solos illos Articulos, qui in solida
Declaratione Libri Concordiae decisi sunt, & de qui-
bus illa aetate inter Theologos, Augustanae Confessionis
Symbolum praeseferentes controvertebatur, & praes-
cipue ac penè unice ad errorem Calvinistarum de
verbis Coenae. Quae restrictio ad oculum patet ex
Authentico, quod est Germanicum exemplar, § Was
Denn die Condemnationes falscher unreiner Lehre/
besonders im articul von des H. Ern Abendmahl
betrifft/ &c. nequaquam verò extendi & prorogari
etiam ad Papisticos errores, nedum ad Socinianos,
Anabaptisticos, Arianos, Nestorianos, qui singuli
& omnes sub literalis confessione Symboli Apostolici
latere possunt. (2) Restringi ad solos Laicos credulos
ex ignorantia & simplicitate errantes, nec maledi-
centes sententiae verae. Ibi: Viel fromme unschul-
dige Leute / in denen Kirchen / die sich bisshero mit
uns nicht allerdingis verglichen / welche in der Ein-
falt ihres Herzens wandeln / die Sachen nicht recht
verstehen / und an denen Lasterungen wider das
§ 2 heilige*

hellige Abendmahl / wie solches in unsern Kirchen ge-
halten und gelehret wird / gar keinen gefallen tragen.

*Doctores autem, quos Calixtus aequè ac Laicos ab-
soluit, damnantur expressis verbis: Falsche Lehrer/
&c. ut in Artic. X. Conf. Aug. Damnamus secus
Docentes. Libertatem & impunitatem opinandi &
profitendi quidvis, literæ Symboli Apostolici expressè
non contradicens, qualem Calixtus largitur, nulli asse-
rit Concordiæ liber. (3) Restringeri ad eos solos, de quibus
spes secuturæ conversionis erat; die sich verhoffentlich
zu der Wahrheit mit uns und unsern Kirchen und
Schulen begeben und wenden werden.*

*XII. Non sufficit Th. X. distingvere scitu
præcisè necessaria ab aliis, quæ pari modo neces-
saria non sint; Sed determinanda quoq; & nominan-
da erant illa dogmata, quæ præcisè necessaria, quæ
necessaria quidem, sed non pari modo necessaria,
deniq;, quæ inter non necessaria ad salutem compu-
tanda & ponenda sint? Nullam ampliorem de rebus
fidei notitiam, ad conservandam & depurandam à
pravis opinionibus fidem salvificam, requiri, quam
quæ verbis Symboli exprimitur, æquè absurdum est,
ac, non requiri ad hominis nati & adulti nutritionem,
succum alium, præter eum, quem ex venâ umbilicali
in utero hausit: Omnes morbos posse solò lacte obstre-
triciis depelli: Annon Apostolus, cum attulisset hanc
similitudinem, ad ostendenda requisita fidei primum
plan-*

plantanda, augendæq; & conservandæ, addidit notas
modales necessarii & necessitatis? *χρῆσαν ἔχουσι: πλείων
ἐσὶν ἢ σπερὰ τρυφῆ:* &c. Ebr. V, 12, 13, 14. Infantes in
Christo, indigent lacte doctrinæ, non conco-
quunt cibum solidum: Solidus cibus adultorum
est. Quis hinc unquam Calixtino modo intulit: Ad
fidem Christianam imbibendam requiritur lac, requi-
ritur notitia Symboli Apostolici. Ergò ad fidem illam
conservandam, ad fidem illam ab hæreticis opinion-
ibus muniendam nihil amplius requiritur? Petrus
Cunæus lib. III. cap. 9, de Rep. Ebræorum, jubet Lu-
theranos ad manicatas tunicas redire, quas gesta-
bant infantuli, qui credunt, Baptizatis in Christo
infantibus inesse quandam sacræ fidei vim, quam
sensisse se non recordentur tamen adolescentes. Credo
sartoris filium tunicam istam pro Georgio Calixto
consarcinasse. Si placet, legi potest de hoc argumento
D. Nicolai Hunnii Epitome credendorum, & D.
Hülsemanni Disputatio, Quæ dogmata ad salutem
creditu sint necessaria? anno 1627 sub D. Balduino
habita, quæ extat sub finem Calvinismi irrecon-
ciliabilis.

XIII. Falsa est collectio in Th. 21 & 22. Rati-
habitionem dogmatum solo Symbolo Apostolico expres-
sorum, quæ suffecit, ut confessores Symboli Apostolici
ob confessionem ejus supplicia passi, haberentur &
habeantur Martyres Christi & beati, sufficere quoq;

*ad communionem Ecclesiasticam cum heterodoxis
ineundam, qui in multis aliis Symbolo Apostolico non
comprehensis articulis falsum tenent & docent. Hec
enim sunt disparata, & non consequuntur invicem. Neque
enim ullus talis martyr inveniri potest, qui prater
dogmata in Symbolo expressa, Papistarum aut Calvi-
nistarum errores etiam approbaverit aut docuerit.
Qui in Gallis, Belgio, Hispania, superiore seculo cre-
mati sunt, Calvinianis dogmatibus infecti, in tantum
sunt Martyres, in quantum veritatem nobiscum pro-
fitebantur, nequaquam vero, quatenus hareticam la-
bem coadmiserunt, sive inscii & ignari, sive scientes
& prudentes. Non supplicium, sed causa facit
Martyres.*

*XIV. Falsum, quod thesi 22 ingeritur: A Ca-
techumenis baptisatis, neque in posterum a suscepto
baptismo quicquam aliud requisitum fuisse, nisi,
ut in ea, quam professi essent fide, constantes vive-
rent. Si vox aliud sumitur de exclusionem amplioris
cognitionis de rebus fidei, manifestum falsum est illud
enunciatum, & contra fidem totius historie: Quis
enim nescit, accessisse ad Apostolicum Symbolum etiam
Antiochenum, Nicenum, Athanasianum, Ephesi-
num, Chalcedonense? & requisitam fuisse profes-
sionem horum Symbolorum etiam a Laicis, de heresi
Novatianâ, Photinianâ, Arianâ, Macedonianâ, aut
Nestorianâ, &c. suspectis, & prater approbationem
horum*

horum Symbolorum, exactam unam fuisse pronuncia-
tionem anathematis in Photinum, Arium &c. & A-
rianum errorem, in Nestorium, & Nestorianum erro-
rem &c. propterea, quod hæretici illi, quibus Symbola
illa opponerentur, præter & extra literam Symboli
Apostolici sparsissent alia dogmata codici Biblico con-
traria? Audiatur Concil. Laod. triennio ante
Nicanum, Anno Christi CCCXV. celebratum, Can. 7.
ex versione Gentiani Herveti: De his, inquit, qui
ab hæreticis convertuntur, id est, Novatianis, aut
Photinianis, aut Quartadecimanis, sive baptizati
illi sint, seu Catechumeni, non ante suscipiantur,
quàm omnes hæreses anathematizent, & præci-
puè illam, in qua detinebantur. *Και τότε λοιπόν,* &
de cætero, sive tunc demùm hi, qui apud eos di-
cuntur fideles, postquam Symbola fidei edidice-
runt & sancto Chrismate uncti sunt, sic admittan-
tur communicare sancto mysterio Eucharistiæ.
Can. VIII. De his, qui convertuntur ab hæresi Ca-
taphrygarum, quamvis in Clero, qui apud eos
esse creditur, & maximi nominis fuerint, tales
cum omni diligentia instrui, & baptizari ab Eccle-
siæ Episcopis & Presbyteris convenit. *Quam*
sanctionem plura exinde Concilia confirmarunt, quo-
rum decreta in Synopsi legere est, ex Pontificiis Scri-
ptoribus, apud Claudium Espencæum in Epist. ad
Tit. Digress. de Hæreseologia. Ex Calvinistis, apud
Nicol,

Nicol. Vedelium *de prudentia veteris Ecclesie* l. 2. cap. 5 & 6. Qui Vedelius Arminianos convincit esse Ministros & Simulatores Socinianorum, quod detrectant, his anathema dicere, parte 2. de arcanis Arminianismi l. 1. cap. 2. argument. 1 & parte 4. libr. 2. cap. 8.

Athanasius sociiq; Orthodoxi Episcopi Antiochenis modum prescribunt, sub quo & Orthodoxos in caetibus Arianorum superstites, & revertentes ad Ecclesiam Arianos recipere oporteat: Tom. 1. Opp. Græcol. fol. 448. Omnes igitur, qui vobiscum pacificè agere volunt, imprimis autem illos, qui in veteris Ecclesie communiōne manserunt, & eos, qui ab Arianis redeunt, allicite ad vos, eosq; ut filios assumite, & sicut Didascali ac Tutores suscipite, & agglutinate vosiplos dilectis nostris, Paulino adherentibus: Nihilq; amplius exigatis ab ipsis, (μηδὲν πλεῖον, ἢ ἀναθεματίζειν τὴν Ἀρειανὴν αἵρεσιν,) quàm ut ANATHEMATIZENT ARIANAM hæresin, & confiteantur eam, quam NICÆNÆ Synodi Patres confessi sunt fidem. Anathematizent etiam Eos, qui dicunt, Spiritum Sanctum esse creaturam &c. Hoc enim est verè (ἀποπειθαῖν) redire, reverti à scleratâ hæresi. Nam qui simulantes sese jactitant de confessione Nicænæ fidei, atq; intereà audent calumniari personam Spiritus Sancti: nihil aliud

aliud præstant, quàm quòd Arianam hæresin quidem inficiantur, animo autem sensuq; retinent.

Zeno Imperator, voluptatum servus & flagitiorum mancipium, ex Evagrii encomio, in Henotico, sive libello conciliatorio Eutychianorum cum Orthodoxis, apud Evagrium L. III. c. 14. etsi Chalcedonense Symbolum non admitteret, rigorosior tamen Calixto, omnes & singulos uniendos obligavit ad confessionem Symboli Nicæni, Constantinopolitani, & XII Anathematismorum Ephesinorum Cyrilli. De Catechumenis autem expressè ait, quòd baptizati fuerint in præmissam confessionem Symboli Nicæni & Constantinopolitani. Omnes populi (sunt verba Henotici) qui salutare baptismum accipiunt, hoc SOLUM (Nicænum Symbolum Constantinopolitano confirmatum) percipientes baptizantur. Sed hypocrita & Vertumnus iste, mox in Epistola ad Romanum Pontificem apud eundem Evagrium, cap. XX. gloriatur, se recipere Sanctissimam Chalcedonensem Synodum, quam in Henotico claris verbis anathematizabat, & postea quoq; aversabatur: ut ex c. XXII. apparet: Plurimum, inquit Evagrius, de Synodo Chalcedonensi disceptari cœptum est apud Zenonem, nihil verò effectum: quòd Zenon hautquaquam Synodo Chalcedonensi consentiret.

D

Augu-

Augustinus lib. de fide & Symbolo: Est autem fides Catholica in Symbolo nota fidelibus, inquit, memoriæq; mandata, quantum res passa est brevitate Sermonis: ut incipientibus atq; lactentibus eis, qui in Christo renati sunt, nondum Scripturarum diligentissima & Spirituali tractatione roboratis, paucis verbis credenda constitueretur: PROFICIENTIBUS & ad divinam doctrinam surgentibus, quod multis verbis esset PERFICIENDUM. Sub istis ergo paucis in Symbolo constitutis pleriq; hæretici venena sua occultare conati sunt, quibus restitit & resistit divina misericordia, &c. Hæc Augustinus.

Notum est proœmium, notus epilogus Symboli Athanasiani ab omnibus Christianis approbati: Quicumq; vult salvus fieri, hæc omnia inviolabiliter credat necesse est, &c. Et multa tamen continentur hoc Symbolo, Apostolici illius verbis non expressa: Quapropter inauditum est inde ab origine Christiani nominis: Solius Symboli Apostolici approbationem esse signum discretivum Orthodoxi ab hæretico, nec hæreticum haberi posse, qui solum illud Symbolum approbet.

Johannes Forbesius Calvinista Scotus, in Refutatione libelli Sociniani, de pace & concordia Ecclesiæ: ad postulatum de Orthodoxia ex solâ professione Symboli

Symboli Apostolici mensuranda, respondet § 4. Ex-
pressis Scripturarum & Symboli Apostolici verbis
Tuos subscribere insulse jactas. Certè, expressa
Scripturarum & Symboli Apostolici verba confi-
tebuntur Priscillianistæ, & Papistarum deterrimi,
Jesuitæ, & ipse Antichristus, & Satanica ista Car-
pocratis Secta, quæ dilectionis audit familia, mul-
tiq; alii nefarii hæretici, palàm ἐξερραμένοι καὶ ἀνομι-
κάριοι, quos oportet eliminare. Satis verò præ-
cipitanter veniam apud Deum spondes indocili
insipientiæ, & insanienti sapientiæ indoctorum
& instabilium hominum, qui sacras Scripturas,
quarum expressa verba cortice tenus, delusoriâ
quadam confessionis specie admittunt, ad suum
ipsorum detorquent exitium, sicut de eis scripsit
Apostolus Petrus,

§ 6. Quàm verò & illud absurdum, quòd ejus
erroris pertinaciam, quam Apostolicis tempori-
bus Excommunicationis sententia excepisset,
nunc tamen animadversione Ecclesiastica coër-
cendam negare non erubescis? *Hunc Forbesii li-
brum approbarunt omnes Theologi Batavi, Johan-
nes Polyander, Jacobus Triglandius, & Fridericus
Spanhemius, Lugduni Batav. Andreas Rivetus,
Hagæ Comit. Giesbertus Votius, Carolus de
Maets, & Johannes Hoornbeck, Ultrajecti. Jo-
hannes*

hannes Cloppenburch & Cocceius, *Franckera.*
Maresius *Groninga*, & Gerardus Johannes Vos-
sius, *Amsterodami*.

XV. *Argumentum topicum, quòd D. Calixtus à futurâ tranquillitate Ecclesiasticâ, Civili & domestica ducit, si non obstante sententiarum aliquarum diversitate, alter alterum habeat DEI filium, & proinde fratrem ac cohæredem æternæ vitæ: Et, etiamsi actualis & externa per Sacramentum communio prohibeatur, perseveret nihilominus virtualis & interna, consistens in mutua benevolentia, adfectu & desiderio studioq; removendorum impedimentorum, quæ actuali & externæ perfectæ communioni obsistunt, § V. ita comparatum est, ut fateri necesse habeam, me tantas nugas à tali viro in re tam gravi minimè expectasse. Quis nescit, feliciores fore res humanas, si Demonas non haberemus hostes, qui assensum veritatis præbent omnibus articulis Symbolo Apostolico expressis. Nunquid autem propterea Lares & Lemures habendi erunt pro fratribus in Christo & cohæredibus vitæ æternæ, ne agrè nobis faciant? De modo & conditionibus ad fraternitatem Spiritualem jure divino requisitis questio est: An stent cum libertate opinandi & profitendi quodvis de dogmatibus fidei Symboli Apostolici literâ non expressis? non de incom-*

*incommodis ex dissensu orituris, quæ non possumus
ignorare, si vocem Christi audimus, E binis
eodem thoro concumbentibus, alterum DEI,
alterum Diaboli fore: ex sociis famulabus,
eandem molam trahentibus, alteram in gloriam
receptum, alteram detrusum iri ad Orcum:
Luc. XVII, 24. Non sunt facienda mala, ut
eveniant bona. Rom. III. Etiam Martinus
Chemnitius, agro Brunsvicensi totiq; Ecclesie
tranquillitatem optabat Cap. LI. Harmon. in Cap.
V. Matth. cum ait: Tranquillitas quidem Ec-
clesie jucundior est & gratior: sed mala pax &
concordia est, quæ inter Pastores & Lupos, in-
ter furem & Oeconomum, inter verum & fal-
sum Prophetam. Volumus & nos pacem,
verbo Hieronymi ad Joannem Hierosol. & non
solum volumus, verum etiam rogamus: sed pa-
cem Christi, pacem veram &c. Illud de virtuali
communione inter Orthodoxos, & eos, qui mente
pariter & gestu hæreticis communicant, paulò ante
confutatum est. Illud deniq; falsum: Virtualem
& internam communionem ejusdem fidei &
Spiritus consistere in mutuâ benevolentia, affe-
ctu & desiderio studioq; removendorum impe-
dimentorum, quæ actuali & externæ commu-
nioni obsistunt. Pius V. Pontifex R. & Elisa-
betha*

Betha Regina Angliæ multa' benevolentie mutue
signa invicem exhibebant, & utring, studebant
impedimenta communionis externæ remove, ve-
luti ex Actis Anglicanis, & Tractatibus Tom.
III. Monarchiæ Goldasti collectis patet; Nemo
tamen Calixto credet, fuisse fratres & sorores in
Christo. Si Apostolo credimus, consistit Unitas
Spiritus & vinculum pacis, ipsaq; unitas corpe-
ris Spiritualis, in unâ fide Eph. IV, 4. Docens præ-
ter normam divinitus constitutam, tametsi Angeli-
cam religionem & humilitatem profiteatur, non
adhæret capiti, excidit connexionem cum illo
capite, ex quo totum corpus per nexus & con-
junctiones suas compactum & connexum,
crescit in augmentum DEI, Coloss. II, 18, 19.
Qui non manet in Sermone Christi, & in quo
sermo Christi non manet, ille non manet in
Vite, sed ejicitur foràs, & arefcit, conglomeratur
& comburitur, Joh. XV, 6, 7.

Ac tametsi falsa opinio de Spirituali confrat-
ernitate heterodoxorum, sive inter se, sive cum
Orthodoxis, & spes vana de futuro in Cælis consor-
tio, videatur factura ad Majorem tranquillitatem
Reipublicæ & Oeconomie; quia tamen opinio falsa
est, & dubio procul à Diabolo inspirata, non potest
nisi cruentum & tragicum sortiri exitum, ut solent
sug-

*Suggestiones illius homicidæ & mendacis Spiritus: Et qualem exitum habuit Zenonis Hæno-
ticum, de quo Evagrius d. L. III. c. 29. Dantur
respectus alii, sub quibus Et propter quos cives di-
versi cultus in unâ Rep. Et conjuges mutuò se
tolerent, Et tolerare debent, qui nexus communis
est omnibus Rebus. Germanorum, Venetorum,
Cantonum, Helveticorum, Gallorum, Belgarum,
quo nexu aliæq; Resp. consistunt. Falsa opinio Et
persuasio de indemnitate disparis cultus, a nemine
unquam Orthodoxorum habita fuit pro vinculo
publicæ tranquillitatis. Legi potest, si placet,
præfatio Dialyseos nostræ pag. 53 seqq.*

*Plura me adjicere vetat temporis angustia,
Et Domini Patroni festinatio. Summa rei est:
Solum Symbolum Apostolicum suffecisse lætenti-
bus in Christo, ignorantibus alia, securis à formi-
dine oppositi aut diversi dogmatis, Et non admit-
tentibus ullum dogma heterodoxum, extra hoc
Symbolum: Quod in modernorum Sectariorum
Laicos non quadrat.*

*Ab ignorantia dogmatum erroneorum Sym-
bolo Apostolico non rejectorum ad licentiam ad-
herendi dogmatibus talibus, argumentari, perinde
est, ac hõc modo inferre: Ignorantia Prestigia-*

7478

*rum Magicarum Pentateucho Mosi non denomi-
natarum est innoxia, ergo praxis & exercitium
prestigiarum Magicarum Pentateucho Mosi non
denominatarum est innoxia.*

*LIPSIÆ d. 22 Octobr,
1650.*

Augustinus *her. 72*: A Rhetorio quodam
exortam heresin dicit (*Philastrius Brixien-
ensis*) nimium mirabilis vanitatis, que
omnes Hereticos rectè ambulare & vera dicere
affirmat. Quod ita est absurdum, ut mihi incre-
dibile videatur.

Philastrius heresi 43: Alii sunt in Ægypto
& Alexandria, à Rhetorio quodam, qui omnes
laudabat hereses, dicens omnes benè sentire, &
malè eos non credere sentiebat. Si itaq; omnes
laudabat, quem vituperabat? Ergo non tenet
quòd verum est. Et Photinus ergo laudandus
est hereticus, qui Christum Dominum negat esse
ante secula cum Patre, &c.

*B. Lutherus de Conciliatione cum Secta
Romanensi, in Articulis Smalcaldicis,*

qui

qui sunt pars essentialis corporis dulii,
in quod juravit D. Calixtus, Artic. de
Missa.

Etsi possibile esset, ut omnes reliquos articu-
los nobis concederent, tamen hunc concedere non
poterunt, quemadmodum Campegius Auguste
dixit, se prius omnia tormenta, membrorum dila-
tationem & mortem passurum, quam Missam,
missam facturum esse. Et ego etiam, per DEI
opem in cineres corpus meum redigi & concremari
patiar prius, quam ut Missarium ventrem, vel
bonum vel malum, equiparari Christo JESU,
Domino & Servatori meo, aut eo superiore esse
feram. Sic scilicet in eternum disjungimur
& contrarii invicem sumus. Sentiunt quidem
optimè, cadente Missa, cadere Papatum. Hoc
priusquam fieri patiantur, omnes nos trucidabunt,
si poterunt.

Idem de conciliatione cum
Calvinistis.

In Sermon vom Abendmahl: Wohl dem/
der nicht wandelt im Rath der Sacramentirer/
und gehet nicht auff den Weg der Zwinglianer/
und sizet nicht/da die Zürcher sitzen / habet notis-
sima illa Megalandri vox.

E

Jch

Ich müste mich selbst in Abgrund der Höl-
len sanfft ihnen verdammen / wo ichs mit ihnen
solte halten / oder mit ihnen Gemeinschaft ha-
ben / wenn ichs merckte oder hörete / daß sie sich
meiner Gemeinschaft anmasseten / oder rühme-
ten / das thue / oder darzu schweige der Teufel
und seine Mutter. Ich nicht.

Idem im kurzen Bekantnis

dem Abendmahl / Anno

1544.

Also schieden wir von Marburg / mit solcher
Hoffnung / wie gesagt / Weil sie alle Christliche
Articul nachgaben / und in diesem Articul des
heiligen Sacraments / auch von vorigen Irr-
thumb (daß es schlecht Brod were) abtraten /
sie würden vollends gar und ganz mit der Zeit
zu uns treten. Weil nun durchs Teufels Ge-
schäfte solches gefeilet / und ich wol betrogen /
wie ichs aus dem Büchlein nach des Zwingels
Tode außgangen / muß mercken / daß er nach
dem Colloquio ärger worden ist / denn zuvor /
und gewißlich zu Marburg hat fälschlich mit
mir gehandelt / werde ich gezwungen / keines
Schwermers / er heisse Stenckfeld / Zwingel /
Deco-

Decolampad / Carlstadt / oder wer sie sind / die
Schwärmer / Brodfresser und Weinsäuffer /
das ist / Christi Lasterer und Feinde / Gemein-
schafft anzunehmen / sondern muß weder ihre
Briefe / Bücher / Gruss / Segen / Schrift /
Namen noch Gedächtnis in meinem Herzen
wissen / auch weder sehen noch
hören.

F I N I S.

Handwritten text in a medieval script, likely Gothic or similar, appearing as bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and is significantly faded and difficult to decipher.

F. I. W. 1. 2.

44 ¹³
c 13
h

ULB Halle 3
005 605 458

VD 17

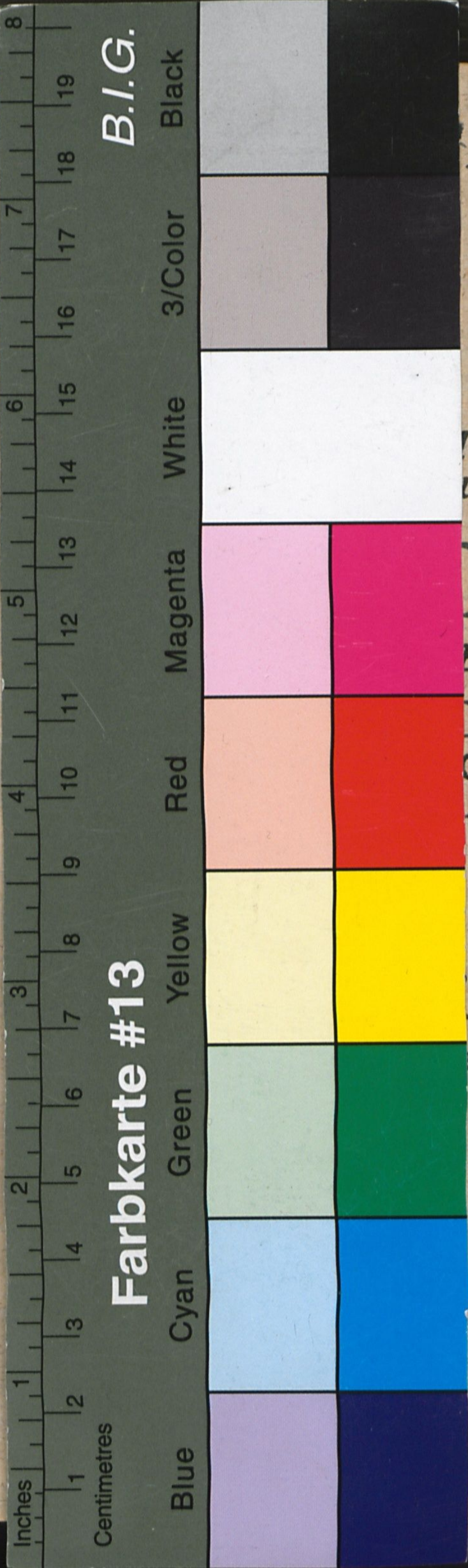
Estimate meo scire dicitur. **U**erba

Uerba tua sponsa tua

Uerba tua dicitur in **U**erba

Uerba tua dicitur in **U**erba

Uerba tua dicitur in **U**erba

B.I.G.

Farbkarte #13

...I CUIUSDAM
...UTHERANI

CIUM

DESIDERIO
CIENDÆ CON-
LESIASTICÆ,

UBLICÆ LUCI
TUM,
RGÆ.

GEORGI BEUTHERI.

